

**Dissertatio medica inauguralis de morbis gravidarum ... / Eruditorum
exameni submittit Gulielmus Edwards.**

Contributors

Edwards, William.
Keessel, D. G. van der 1738-1816.
Rijksuniversiteit te Leiden.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : Apud Petrum vander Eyk, et Danielelem Vygh, 1773.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/daq9dn3w>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

19

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
MORBIS GRAVIDARUM,

QUAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate MAGNIFICI RECTORIS,
DION. GODEFR. VAN DER KESSEL,
J. U. D. ET PROFESSORIS JUR. CIV. ORDINARIJ.

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*, &
Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,
PRO GRADU DOCTORATUS
Summisque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis,
rite ac legitime consequendis,

Eruditorum Examini submittit
GULIELMUS EDWARDS,
HIBERNUS.

Societat. Med. & Med - Phys. Edinens. Sodal.
Ad Diem XXII. Junii MDCCLXXIII. H. L. Q. S.

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithuia, tuere matres:

HOR.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud { PETRUM VANDER EYK, }
 { DANIELEM VYGH. } 1773.

*Postquam gravida est femina, plurimis affi-
citur malis ex sola graviditate oriundis.*

BOERHAAV. Aph. 1293.

V I R O

P R Æ S T A N T I S S I M O

SHAPLAND CAREW,

ARMIGERO DE CASTLE-BORO IN
AGRO WEXFORDIÆ,

UNI EX ILLUSTRIS SENATORUM ORDINE,

LIBERTATIS HIBERNICÆ GENUINÆ
VINDICI ACERRIMO,

CAUSIDICO INCORRUPTISSIMO, ETC.

OB BENEFICIA PLURIMA IN SESE SUOSQUE,
PER LONGUM ANNORUM DECURSUM,
ASSIDUE ET GENEROSE COLLATA;

N E C N O N

AMICO SUO ORNATISSIMO,

COLINO DRUMMOND, M. D.

COLLEG. REG. MED. EDIN. PRÆSIDI,

MEDICINAM APUD BRISTOLIENSES
FELICITER EXERCENTI,

SIBI, PROPTER MULTAS EJUS VIRTUTES MO-
RUMQUE ELEGANTIAM, CARISSIMO;

D E N I Q U E

H. D. GAUBIO, M. D.

ILLI SUMMO ARTIS MEDICÆ DECORI,
PATHOLOGICÆ ET CHEMIÆ,
IN ACADEMIA LUGD. BAT., PROFESSORI
ORDINARIO,

SERENISSIMI PRINCIPIS ARAUSIO-
NIS ET NASSOVIÆ ARCHIATRO,

ETC. ETC. ETC.

OBSERVANTIÆ ERGO;

*Hancce dissertationem
inauguralem sacram
esse voluit,*

AUCTOR.

P R O O E M I U M.

Quicumque fabricam corporis humani stupendam; partes ejusdem numerosas & inter sese longe diversas; Usus, quibus harum singulæ destinantur, non minus diversos; morbosque, quibus tam ex causis externis quam internis, non tantum ab hora natali, sed etiam ab usque prima in utero origine, pateant, multiplices, attentus contemplatur; haudquaquam mortales adeo caducos esse & evanidos, sed contra tamdiu valere, & laborantes ad sanitatem tam facile reduci, secum mirabitur. Vis autem & sævities morborum in fœminas magis invadit; utpote quibus ad morbos omnes, quibus mares objecti sint, complures accesserint ex utero, structura illa miranda, pendentes. Mulieres, quantum temperamentum corporeum spectat, a viris magnopere differunt, quippe quibus fibræ magis laxæ, systema magis irritabile, mobile, delicatum sit; unde fieri nequeat, quin cohors morborum generis nervosi major illas infestet. Quin etiam vita sedenta-

P R O O E M I U M.

ria plethoræ & morbis ex illa oriundis admodum obnoxias efficit. Menses quoque, ex quibus rite provenientibus fanitas tantopere pendeat, suppressione, fluxu parco immodicove peccant, & mala, quorum numerum inire non facile possis, movere consuerunt. Quot præterea noxas infert graviditas? Quot puerperium? Quot infantium lactatio? Quot menses ad extremum ex toto deficientes? Cum igitur sexus fœmineus morbis tot tantisque pateat, nonne medicum unumquemque, qui in intima medicinæ penetrare velit, eosdem penitus & rite perspectos habere decet, quo parti generis humani tam utili tamque amabili laboranti suppetias quam promptissime ferre queat?

Hæc & talia nobiscum sæpe revolventes hæc studiorum nostrorum primitias illis dicare lubentes & læti decrevimus. Quales sint, lector judicet.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS.

DE

MORBIS GRAVIDARUM.

GRAVIDITATIS INDICIA.

um plurimum interfit graviditatem ab omnibus aliis speciem ejus utcunque obscuram & imperfectam præ sese ferentibus plane certoque dignosci; rationem symptomatum, quæ eam designant, breviusculam reddere prius necessarium erit, quam morbos uterum gerentium proprios verbis depingere aggrediamur.

Mulier cito, post conceptum factum, nausea vomituque, quibus antea non assueverat, mane & post cibum potissimum, infestatur. Appetitus illi plerumque languescit aut vitiatur; cibus enim, prius palato
gra-

gratissimus, nunc nauseam movet. Quinetiam gravis-
da sæpius eorum, quæ olim sit averfata, mense secun-
do præsertim elapso, desiderio flagrat. Modo cata-
menia, plerumque absque ulla alia causa conspicua,
cessant; modo, prima vice, solito copiosiora, modo
terve quaterve parciora, & reditu suo incerta, prove-
niunt. Circa mensem quartum abdomen intumescit,
& paulatim hoc modo grandescit. Quarto mense aut
circiter ineunte, fundus uteri ad oram ossis pubis su-
periores; quinto, ad spatium, quod marginem altio-
rem ossis pubis inter & umbilicum intercedit, me-
dium; septimo, ad umbilicum; octavo, ad partem il-
lam, quæ ab umbilico scrobiculoque cordis ex æquo
distat; & denique nono, ad scrobiculum cordis usque,
ascendit: si vero foetus duos pluresve uterus gerit,
hic ascensus magis acceleratur. Mammæ turgescunt,
aliquantulum duræ & dolentes, & nonnunquam, præ-
sertim in iis, quæ prius gravidæ non fuerint, circulus,
areola denominatus, qui papillas cingit, subfuscus
evadit, & liquor ab uberibus, colore serosus, si pre-
mas, destillat.

Denique motus foetus, sub mensem quartum quin-
tumve, plerumque percipiendus. Hæc & talia signa,
saltem eorum complura simul occurrentia, gravidita-
tem subesse demonstrant; singula vero, cum ab aliis
causis proficisci queant, mulierem utero conceptum
habere non satis evincunt. Cæterum si symptomata
mulieris statum non rite indicare videantur, & eun-
dem exploratum habere summi momenti sit; ad ta-
ctum, qui multum nobis auxilii feret, decurramus
opor-

oportet; uterus enim gravidarum digiti apice levatus gravior, cervix ejusdem, post quintum sextumve mensem potissimum multo brevior, os internum mollius magisque dilatatum, quam ante conceptionem, esse reperietur. Os tincae, contra, nondum facto conceptu, ex toto propemodum occlusum digito tangentis non parum resistere consuevit.

Cum morbi nonnulli sint, qui graviditatem magnopere dubiam reddunt, & a quibus eandem, nisi curam summam adhibueris, secernere nequeas, historiam illorum breviusculam tradendam esse putavimus.

I. MENSTRUUA suppressa sæpius invadunt, & signis graviditatis plerisque stipantur: Cæterum symptomata amenorrhagiam concomitantia, pro morbi progressu, augescunt; contra graviditatis indicia, quo propius ad partum mulier accedit, eo magis magisque mitescunt. Tactus præterea, sub quartum quintumve mensem, rem extra omnem dubitationis aleam fere semper constituit.

2. ASCITIS. Hoc in Morbo catamenia more solito sæpe proveniunt, vultus pallescit, ægrotans emarcescit, magna sitis infestat, & Morbo aliquantum provecto, fluctuatio humoris se manifestat. Quinetiam Ascites a graviditate, tumoris figura, clare distinguitur; hic enim tumor est durus, limitibus angustioribus circumscriptus, & ex parte anteriore magis acuminatus; illic contra, venter mollis, tumorque æqualis. Tactum etiam, hoc in exemplo, in nostrum auxilium arcessere possumus; nam uterus gravidæ pon-

dere suo digito resistit, hydropicæ levis est, nec molem naturalem excedit.

3. SCHIRRI ETC. Omnes hoc genus affectus, symptomatis suis irregularibus, a graviditate quam optime distingui possunt.

4. HYDROPS uteri vel ovariorum. Hunc a graviditate facillime dignosces, cum nulla signa gravidis propria, præter menstrua suppressa, sese prodant, cum tumor sit magis æqualis, habitusque ægrotæ corporeus ad hydropem semper aperte propendeat.

Graviditas autem aliquibus ex hisce characteribus, quorum meminerimus, ab omnibus vitiis, quæ formam ejus induere soleant, fere semper idque satis aperte; dignoscetur; attamen scrupulus & dubitatio nonnunquam nobis injici possunt. Quod si fiat præsertim si vita vel fama mulieris in periculo versetur, sententia nostra in medium quam caute & leniter proferenda.

Hæc de graviditate a morbis eam referentibus discernenda dixisse sufficiat.

Ad partem opusculi nostri principem, viz. ad morbos graviditati proprios dicendos, jam venimus: Hi vero in duas classes distinguendi.

I. In eos, qui, intra spatium quatuor mensium ab ineunte graviditate, invadunt; quales sunt,

A. Nausea & vomitus.

B. Malacia.

C. Mammæ dolentes ac intumescentes.

D. Artuum contractiones spasmodicæ.

E. Ani-

- E. Animi deliquium & vertigo.
- F. Urina difficile reddita, suppressa, vel male retenta.

II. In eos, qui per menses quinque partum antecedentes, infestant; quales sunt,

- A. Alvus dura.
- B. Fluxus hæmorrhoidalis.
- C. Dolores Ventris & lumborum.
- D. Abdominis spasmi.
- E. Crurum, femorum & labiorum pudendi tumores hydropici.
- F. Vomitus, spiritus difficilis, & tussis.
- G. Fluxus sanguinis ex utero immodicus, seu hæmorrhagia uterina.
- H. Convulsiones.

Quanquam autem morbos mulierum gravidarum hunc in modum diviserimus; eum tamen, morbis utriusque classis inter sese sæpe commistis, vitiis suis, iisque non leviusculis, haudquaquam vacare fatemur; cum vero alicui morbos a se invicem fecernendi rationi, ordinis & perspicuitatis causa, insistere necessarium sit, hæc erroribus, uti speramus, æque paucis, ac quælibet alia, patebit.

I. EXEQUENDI sunt morbi, qui, intra spatium quatuor mensium ab ineunte graviditate, invadunt.

A. N A U S E A E T V O M I T U S.

Hi affectus plerasque gravidarum magis aut minus, præsertim horis matutinis, infestant. Post conceptum

sæpius accedunt, ad exitum mensis quarti, vel aliquantulo diutius, manentes; cæterum sub hoc tempus plerumque mitescunt aut ex toto cessant, & ægrotæ appetitus solitus colorque naturalis, antea multum immi nuti, redeunt. In quibusdam temperamentis parum aut ne minime quidem levati, ad extremum graviditatis usque, durant, &, quo tempore menstrua provenire solita sunt, eo violentiam suam magis exercent. Contra, mulieres nonnullæ, quas aliis temporibus magnopere torqueant, uterum gerentes illis non raro ex toto carent.

CAUSÆ. Nausea & vomitus ab una alterave ex hisce causis originem sibi deducunt.

1. Ab illo systematis nervosi consensu, qui utero cum ventriculo tam manifestus intercedit. Hic, præsertim inter initium graviditatis, pro causa maxime communi habendus est.

2. A plethora. Nauseam & vomitum ad hanc causam aliquando, sed haudquaquam tam sæpe ac quibusdam Auctoribus placuit, referenda esse censemus.

3. Ab acore & fordibus, primis in viis, invalescentibus. Hæc, finem graviditatis versus, ad nauseam vomitumve movendum nonnihil conferre possunt.

RATIO MEDENDI Ubi vomitus inrer initium levior est, medicamenta haud opus sunt; violentior autem, quoniam partum elidere potest, omni modo levandus. In hoc autem propositum via curandi sequens conveniet.

1. Sensilitatem systematis imminuere.

2. Plethoram tollere & primas vias contentis suis exonerare.

1. Sensilitatem &c.

Huic consilio respondent, refrigerantia, sedantia & antispasmodica.

a. Refrigerantia. Haustus salini, effervescentia pergente, præsertim si singulis, Tincturæ cinnamomi guttas XX. vel XXX addideris, in vomitum plurimum possunt. Idem tinctura aperitiva Maubii præstare consuevit.

b. Sedantia. Cum symptomata violentius invadunt, ad opium confugiamus oportet. In pilulas confectum optime datur, sub hac forma enim non tam facile, quam ex haustibus sumptum, rejicitur. Copia grani dimidii tertia quaque vel quarta hora, donec vomitus cessaverit, sumenda. Ventriculus nonnunquam opium, quocunque modo dare conatus fueris, omnino fastidit. Quod si eveniat, hyoscyamus, quem, opio inutili, interdum prodesse cognovi, adhibendus est. Omnibus autem aliis incassum tentatis, enema ex unciis infusi lini duabus vel tribus, guttisque laudani liquidi quinquaginta vel sexaginta, confectum votis sæpe respondet.

c. Antispasmodica. Epispastica, æther vel laudanum liquidum, regioni ventriculi admota, vomitum sæpe tollunt. Hæc vero lateri sinistro potius quam dextro admovebis, cum ventriculus ad illud magis vergat.

2. Plethoram tollere &c.

a. Venæ sectione. Hæc in omnibus plethoræ

exemplis, pernecessaria est. Si symptomata supra comprehensa non ex toto fugaverit, leniet tamen atque compescet; &, quæ pericula a vasis sanguinei ruptura oriri possent, ea prævertet. Sanguinis detractio, si usum ejus plethora requirat, sub quolibet graviditatis stadio, tuto concelebrari potest; licet in sententiam longe aliam Hippocrates, ille divinus, concesserit. Cæterum hoc haudquaquam mirandum est, cum, quo seculo ingenium ejus eluxerit, eo sanguinem ad animi deliquium usque emittere moris fuerit; quod incommoda maxima secum haud dubie ferret: Praxis vero hodierna cum tantam mutationem subierit, nihil est, quod illi jure objicere queas. Quanta sanguinis copia simul, & quoties, detrahenda sit, ex viribus prout Celsus etiam olim notavit, ægrotæ pendebit.

b. Emeticis. Vomitus moventia, si lenia sint, prægnantibus, quas nausea multum infestet, quam tutissime dari possunt; experientia enim quotidiana vomitus quibusdam, per totum graviditatis decursum, absque ulla noxa, persistere demonstrat.

c. Catharticis. Hæc, seu plethora, seu sordes primarum viarum adsint, necessaria fiunt, & tuto adhibentur. Ex his tamen lenissima danda, qualia sunt, rhabarbarum, cremor tartari, sales medii &c.

d. Absorbentibus. Cum acor invalescit, testacea illum quam optime subigunt; cæteris vero hujusce classis medicamentis magnesia alba, utpote quæ non solum humores acidos corrigat, sed alvum quoque solutam conservet, anteponenda.

e. Regimine. Ratio hujusce maxima semper habenda

benda. Sit cibus, in summa, levis & concoctu facilis; modice, sed crebro fumatur. Cæterum si symptomata plethoræ adsint, diæta tenuis & refrigerans, alvus soluta; exercitatio multa, nisi abortus sit pertimescendus; copia acidorum leniorum modica, proficiunt. Potus ex aqua fontana gelida, si ventriculus ægrotæ ferre possit, vel ex illa, cui pauxillum vini admistum sit, constabit. Sin indicia leucophlegmasiæ accedant, vel corpus multum debilitatum sit, diæta corroborans, cortex peruvianus, elixir vitrioli, aquæ Pyrmontanæ, balneum frigidum, infusum chamæmeli vel columbæ necessaria evadent.

B. *M A L A C I A.*

Hæc quolibet graviditatis tempore invadere potest, sed causa, unde profluat, tam in obscuro latet, ut nihil omnino de illa in medium proferre audeamus. Cum autem in monumentis medicinæ non pauca exempla reperiunda sint, quæ appetitus hujuscemodi muliebres expletas nihil noxæ secum attulisse ostendant, cumque prægnantibus morem non gerere, cur partum perdant, in causa esse possit; quicquid igitur in votis erit, licet per se noxium esse videatur, id illis, misericordiæ & humanitatis ergo, concedes. Quod incommodum unicum, me iudice, ab hisce desideriiis oriri potest, est abortus; quoniam ne minima quidem ratio est, cur matrem, quod vulgus ignavum & stolidum sibi persuaserit, ullos omnino in foetum in utero effectus, per mentis suæ imagines, edere posse suspicemur; alioquin monstra multo plura

16 DISSERTATIO MEDICA

& multo majora, quam quæ ab opinionem tam ridiculam propugnantibus adhuc commemorata sint, videremus. Si animalia, vivipara & ovipara, regna, vegetabilia & mineralia oculis perlustrare velis; eosdem ibi naturæ lusus videbis. Quinetiam si maternas imaginationes aliquid fœtui in utero vel addere vel adimere posse ponamus, quid obstat quo minus easdem, paulo magis intensas ulteriusve provectas, fœtum quoque creare vel in nihilum, pro libitu, redigere posse opinemur: Quod per se adeo absurdum est, ut mentionem ejus tantum injecisse, quam ab omni parte ridiculum sit, fatis aperte demonstret.

C. MAMMÆ DOLENTE S ET INTUMESCENTES.

Mulieribus a catameniis defectis Mammæ ex sanguine ad sese, præter solitum, determinato brevi durescunt, turgescunt, dolent. Hæcce symptomata rarius aliquid noxæ secum ferunt, sed plerumque circa exitum mensis graviditatis quarti sponte sua decedunt.

CURATIO. Cum tensio dolorque magnopere urgent, catharticis & fotu leniri possunt; signa inflammationis si ulla adsint, venæ sectio concelebranda. Quod repellit, id non admovebitur; nec ægrota vestimentis arctioribus corpusve nimis constringentibus utetur.

D. *ARTUUM CONTRACTIONES SPASMODICÆ.*

Hæ gravidis multum molestiæ sæpe facessunt, & ab utero nervos ischiaticos premente ortum ducunt.

VIA CURANDI. Posituræ mutatio, frictio parti affectæ ex aceto frigido admota, membri in partem contrariam inclinatio, &, ubi symptomata graviora sunt, alvi ductio, missioque sanguinis modica, levamen adferre solent.

E. *ANIMI DELIQUIUM ET VERTIGO.*

Infractio demissioque animi uterum gerentes, ante omnes alias, invadunt, & syncope non raro finiuntur. Paroxysmum omnia circuitus debilis & languescentis signa præcedunt, qualia sunt, pallor, color amissus, tremores universi, pulsus arteriarum debilis & vix percipiendus, omnisque demum sensus & motus ex toto suppressus. Quo tempore mulier primum fœtus in utero motum persentiscit, eo maxime hæc symptomata accedunt; licet sub quolibet alio graviditatis stadio, invadere queant.

CAUSÆ. 1. Quæcunque nauseam vomitumque cient, ea deliquium animi quoque vertiginemque movere consueverunt.

2. Hæc insuper symptomata ab uteri pressura in venas iliacas nimia, quæ obstat, quo minus sanguis venosus ad cor libere redeat, oriuntur.

3. Eadem inferunt vestes arctiores, præsertim inflexiles ex ossibus cete conflatæ.

4. Quinetiam idem, terror subito incussus, animi perturbatio, horrendave visu oculis objecta, præstant.

Si symptomata a pathematis animi violentioribus oriuntur, abortus plerumque fit; sin autem a reliquis causis supra positis, res aliter sese habet, nisi paroxysmi graviores sint, sæpius redeant, diutiusve maneant.

CURATIO. Cum hæc symptomata ab iisdem causis, a quibus nausea & vomitus, sæpe proficiantur, remediis, quæ jam in auxilium horum prompta esse dixerimus, vel levanda, vel, si fieri potest, ex toto tollenda. Ægrota syncope laborans, ut in aliis animi deliquiis, ratione temperamenti corporei semper habitata, restituetur. Si plethorica sit, odoribus validis & stimulatrice pollentibus, utpote qui molem sanguinis ad caput nimiam determinent, abstinemus necesse est: Si ad hysteriam proclivis sit, sanatio ejus, absque summa cautela, parum procedet; quoniam medicamenta contra morbum hystericum efficacia ad naturam menstrua moventium quam plurimum accedunt, & igitur portiunculis parvulis, si omnino adhibeantur, assumantur oportet. Quæ mala a pressura uterina profluunt, ea positura mutata tollit. Omnibus hoc genus vitiis cardiaca probe respondent; quorum omnium optimum est tinctura cinnamomi Cell. Swietenio laudibus meritissimis concelebrata.

*F. URINA DIFFICILE REDDITA,
SUPPRESSA, VEL MALE RETENTA.*

Hæc circa tertium graviditatis mensem accedunt, & ad quintum usque infestant.

CAUSÆ. Duo mala priora uterus jam magnitudine adauctus cervicemque vesicæ plus satis constringens, posterius idem vesicam ipsam plus justo coarctans, progignunt. Quinetiam situm uteri depressiorem, calculosve vesicæ, pro causis agnoscunt. Quam primum ex pelvi uterus emergit, sponte sua fere semper evanescent. Quoniam vero violenta noxæ plurimum inferre possunt, auxilium illorum a medicina sæpe petendum.

RATIO MEDENDI. Urinam difficilem & suppressam diureticis tollendam nonnulli suaserunt; sed multo plus medicamenta hujuscemodi, me iudice, incommodi quam levaminis secum adferrent. Interdum prodest situs corporis immutatus, vel abdomen leniter, ope pressuræ, sursum levatum &c. Sin vero hæc auxilia in morbum parum poterint, ad opem catheteris decurramus, & eundem subinde adhibeamus, oportet; donec uterus super marginem pelvis superiorem ascenderit, unde vesicæ compressio in posterum prævenietur. Ægrota sæpius, hoc in exemplo, ut omnes violentiores, inter urinam reddendam, nifus sedulo caveat, ne exinde abortus sequatur, hortanda est. In urina parum retenta fasciæ abdomini sustentando accommodatæ, quies, positura corporis supina, proficiunt; quæ omnia pressuram uterinam ab ipsa vesica

defendunt. Inflammationi, si ab urina suppressa oriatur, sanguinis missione, fotu &c, ut in aliis idem genus exemplis, occurrendum est. In summa, ægrotans omnia diuretica acria, stimulantia, & calorem nimium moventia caute refugiat, ac modice bibat.

Multa præterea mala hoc graviditatis stadium, qualia sunt dolores capitis, dentium &c, concomitantur; cum vero omnia ab eadem causa generali pendeant, & eodem modo curentur, silentio potius prætereunda, quam fusius dicenda, putavimus.

II. MORBI, qui, per menses quinque partum antecedentes, infestant.

A. *ALVUS DURA.*

Hæc pregnantēs fere semper exercet, periculi plurimum habet, & igitur, quantum fieri possit, vitanda.

CAUSÆ sunt autem uterus gravidus pressura majore colon & rectum intestinum afficiens, vita sedentaria, qua mulieres, præsertim loco honesto natæ, assuescant, vomitus.

CURATIO. Hoc malo laborantibus, victus ratione, cibo ex oleribus constante, copia fructuum horæorum idonea; quæ si non sunt, aliquo laxante mitiore, velut electuario lenitivo, sulphure &c, optime succurritur. Sulphur autem, quippe quod flatum moveat, mensibus graviditatis supremis, non votis ex toto respondet. Consilio alvum laxandi magis accommodatur magnesia alba, cujus vim purgatricem, portion-

tiuncula tamarindorum vel prunorum, nocte superiore, data, intendere possumus. Omnia purgantia fortiora, quæ drastica audiunt, qualia sunt aloë &c. ex toto repudianda. Sin alvus, per aliquot dies, nihil reddiderit, & fæces induruerint; enemata ad stercus emolliendum forasque eliminandum adhibenda sunt: Ubi vero res non ita sese habet, plurimum molestiæ facessunt, & mulieres paucissimæ ea toties in alvum infundi paterentur, quoties huic symptomati obviam ire necessarium foret. In alvum pertinaciter adstrictam nullum medicamentum, quod mihi adhuc innotuerit, æque potest, ac oleum ricini, quippe quod abunde purget, & simul leniter agat. Cum ventriculus oleum simplex raro ferre queat; in emulsionem palato gratissimam, ope mucilaginis gummi Arabici saccharique, quibus nonnihil aquæ cinnamomi spirituosæ adjectum sit, convertere licet.

B. *FLUXUS HÆMORRHOIDALIS.*

Hic morbus prægnantibus minime proprius est; cum vero mulieres tempore graviditatis, quam quolibet alio, magis infestet, haudquaquam prorsus silentio prætereundum esse duxi. Quatenus a graviditate moveatur pendeatve, considerabimus.

Hæmorrhoides, pro sede sua, genera in duo, internum & externum dividuntur. Aliquando, nullo signo præeunte, invadunt; illas tamen eadem symptomata, quæ alias hæmorrhagias, fere præcedunt.

CAUSÆ. Hæ triplices sunt:

1. Quæcumque plethoram, ut victus lautior &c. faciunt.

2. Quæcumque sanguinem ad rectum, velut cathartica draastica, exercitatio immodica &c, determinant.

3. Quæcumque sanguinem a venis hæmorrhoidalibus internis, ut vesicæ calculi, foetus caput, & fæces induratae, &c, redire vetant.

RATIO MEDENDI: Cum hic fluxus non tantum periculofus sit, sed multis prægnantium incommodis stipetur; necesse est ut ei, quantum fieri possit, occurratur. Huic autem proposito accommodata sunt consilia curandi sequentia:

I. Plethoram præsentem tollere.

II. Quicquid rectum irritat, sanguinemve illuc determinat, cavere.

I. Ad prius consilium sanguinis missio, universa & topica, regimen antiphlogisticum &c, quam aptissime congruunt. Nihil amplius vero de hoc argumento hic loci adjiciemus; cum de eo, quam primum ad curationem profluviorum venerimus, pluribus necessario differendum sit.

II. Quod alteri consilio maxime respondet, est alvo astrictæ obviam ire; cujus faciendi ratio supra, me judice, satis suse proposita fuit. Si fluxus immodicus sit, sistatur necesse est. Quæ autem hæmorrhagias alias tollunt, hic quoque proficiunt. Commoneo, ut omnes, quæ convalescere velint, in lectulis diu immotæ requiescant. Si dolor & inflammatio multum urgeant, ad fomenta, cataplasmata, & enemata emollientia confugiant. Laudanum liquidum

Sydenhamii linimento hæmorrhoidali Pharmacop. Paup: Edin: admistum in dolorem quam maxime potest. Quæcunque adstringunt, iis, utpote quæ periculum inferant, caute abstineas; nisi partes cataplasmatibus prius multum relaxatæ aliquid leniter astringens, velut farinam triticeam torrefactum vel amyllum in pulverem redactum, desiderabunt. Cum hæmorrhoides a statu partium laxiore proficiuntur, cel. Young tubercula quam primum præcidantur, hortatur; quoniam cicatrix parti obducta reditum eorum in posterum antevertere consuevit.

C. D O L O R E S V E N T R I S
E T L U M B O R U M.

Hæc symptomata raro periculi multum habent; quoniam vero graviora abortum inferre possunt, primo quoque tempore semper levanda.

CAUSÆ. A pondere uteri & pressura, tensione ejusdem ligamentorum nimia, nisu quolibet majore adhibito, vel injuriis externis, oriuntur.

CURATIO. Ubi causæ illorum intus sitæ sunt, Quietē, decubitu supino, alvo soluta, fasciis abdomini sustentando accommodatis, multum leniri, si non ex toto fugari, possunt. Si gravius urgeant, sanguinis missio & opiata ad ea tollenda necessaria fiunt; cum vim externam pro causa agnoscunt, per emplastrum roborans lumbis admotum sæpe proficitur.

D. ABDOMINIS SPASMI.

Hi mensibus graviditatis supremis invadere consueverunt.

CAUSÆ. A mole foetus adaucta, quæ partes continentes nimis distendat, ortum ducunt.

CURATIO. Quicquid abdominis repletionem immiuet, hic proderit; laxantia igitur leniora plane requiruntur. Levamen adferet abdominis ex oleo olivarum frictio, vel fots emollientes.

E. CRURUM, FEMORUM, ET LABIORUM
PUDENDI TUMORES HYDROPICI.

Pregnantes, mense sexto septimove elapso, hisce vitiis maxime patent.

CAUSÆ. Uterum gravidum venis iliacis pressuram majorem inferentem, vel atoniam pro causa agnoscunt. Periculi plurimum a causa posteriore ortum ducentia habent.

CURATIO. Licet hæc symptomata, donec foetus in lucem susceptus fuerit, ex toto fugari nequeant, levamen tamen plerumque recipiunt. Pressura venis iliacis positura supina minuitur. Et, si symptomata leniora sint, & crura sola laborent, fasciæ ex panno laneo factæ, membris admotæ, curationem maturius absolvunt. Jidem crura a partibus inferioribus superiores versus, præsertim si venæ varicibus tumeant, involvantur oportet. Si morbus ad reliquas partes, hoc sub articulo comprehensas, sese diffundet, ad sanguinis de-

detractionem, si modo plethora requirat, confugiendum est.

Tumor aliquando tantus est, ut nulla ratione, nisi puncturis vel incisionibus, quæ tamen, summa cum cautela, in usum revocandæ, ne gangræna, quod interdum fit, partium moveatur, levare queat. His factis, applicationes spirituosæ ad tonum partium restituendum adhibendæ sunt. Quæcunque in alvum durum possunt, ea hic quoque proficiunt.

*F. VOMITUS, SPIRITUS DIFFICILIS,
ET TUSSIS.*

Periculum est, ne hæc symptomata, circa extremam graviditatem, accedant.

CAUSÆ. Vomitus ab utero mole jam adaucto ventriculumque premente; dyspnœa a diaphragmate pressuræ eidem subiecto, unde pulmones, inter spiritum inhalandum, satis expandi nequeant, oritur. Septum autem transversum, quo minus motum sibi proprium exerceat, impeditum, & obstructio sanguinis, in vasis pulmonum, exinde nascens, stimulum, qui tussim non raro moveat, inferunt. Hæc mala quoque ab aliis fontibus, ut vomitus a sordibus, tussis a frigore &c., ut aliis in exemplis fit, profluere possunt.

CURATIO. Quo hæcce symptomata, quantum fieri possit, leniantur, ægrotans cibum nimium flatumve moventem caveat, alvum solutam conservet, &, si plethorica sit, sanguinem modice detrahat. Sin hæ rationes curandi nihil proficient, opium, ut supra po-

fitum, dandum. Dyspnœa si admodum graviter urgeat, caput ægrotæ cubantis in positura ad erectam quam proxime accedente, ut quæ hic semper longe sit optima, habendum. Cum tussis a frigore oritur, ei medicamentis sputum moventibus & diluentibus, ut in aliis catarrhi exemplis, obviam itur.

G. FLUXUS SANGUINIS EX UTERO IMMODICUS, SEU HÆMORRHAGIA UTERINA.

HISTORIA MORBI. Quo hic morbus se manifestat, modus in aliis mulieribus alius est. Nunc subito, & absque ullis signis præeuntibus; nunc tarde, & cum symptomatis hæmorrhagiam fere præcedentibus, qualia sunt, lassitudo, pigror & quietis cupido, extremorum frigus, horrores tremoresque crebri, spinæ & lumborum dolores, ponderis in regione uteri sensus, faciei pallor, sitis, calor, & pulsus arteriarum celeritate adauctus, invadit. Hæc autem frequenter excipiunt, os uteri relaxatum, & sanguis ex eodem profusus, qui non raro fœtus expulsiōne finitur.

Cæterum, si mulieri menses graviditatis nondum expleti sint, nec dolores partui proprii accesserint, hæmorrhagia pergit, cui ægritudo, nausea, vomitus, oculorum caligo, pulsus debilis, frequens & intermittens, syncope, sudores frigidi, convulsiones, & tandem, proh dolor! mors ipsa, succedunt. Quas corpori noxas profluvia vel quælibet aliæ magnæ evacuationes inferunt, eæ sunt tremores, crurum manuumque tumores, cachexia, hydrops, ventriculi & intestino-

rum

rum vitia; quæ adeo cibum assimilari prohibent, ut corpus alimento necessario orbatum, & aliquo illorum morborum, qui hæmorrhagiam copiosam & laxitatem excipiunt, correptum labascet.

„ Nunc neque jam color est, misto candore rubori,
„ Nec vigor & vires, & quæ modo visa placebant.”

OVID.

Hoc malum omne graviditatis stadium infestum habere potest; cæterum plerumque ante mensem quintum, & quo tempore menses provenire soliti sint, eo magis quam quolibet alio, quod haud dubie potestati consuetudinis inveteratæ referendum, invadit.

DIAGNOSIS. Menstrua sola, in quibus prægnantes, pro more solito, nonnunquam esse consueverunt, a profluviiis difficulter distingues; illa vero ab his, quæ sequuntur, satis clare secernunt. Menses gravidarum circuitus soliti memores & quasi tenaces lenius fluunt, nullo dolore stipantur, causam nullam conspicuam agnoscunt, & absque medicinæ auxilio cessant, copia semper minores & magis puri. Contra, profluvia nec eundem ordinem servant, nec temporibus statis sese ostendunt, violenta prorumpunt, dein in tempus cessant, & rursus vi majore quam antea redeunt, & dolorem plerumque movent. Ex injuriis corporis illatis sæpius oriuntur, pluribus aut paucioribus symptomatum, quæ hæmorrhagiam præcedunt, insignita, semper magis, quam menses, copiosa, & utpote quibus humores uterini sint admisti, minus pura. Mammæ insuper,

ante turgidæ, repente flaccescunt; & mulieres fere omnes, tertio graviditatis mense elapso, menstruis deficiuntur. Denique cum menses prægnantium a vasis vaginæ, profluvia, contra, ab uteri ipsius, proficisci videantur; hinc quoque discrimen illorum deducere possumus. Si enim, digito in naturalia insinuato, os uteri firmiter sit occlusum & rigidum, sanguis a vagina; sin vero relaxatum & aliqua ex parte sit apertum, ab utero ipso, descendit.

Hæc autem menses a profluviis satis distinguunt.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

1. Plethora. Quibus habitus corporis plenior & sanguineus, ad hæmorrhagias proclivitas, victus lautior, exercitatio modica est, hæ morbo maxime patent.

2. Systematis universi laxitas & debilitas. Quæ constitutione corporea delicatulæ, tenellæ & irritabiles, quæ pathematis animi violentis, hysteriæ, aliisque morbis nervosis opportunæ sunt, profluviis quoque, ante alias, objiciuntur.

3. Uteri ipsius laxitas & debilitas. Quinetiam menstrua nimis copiose profusa, abortus crebrior, partus difficilis, fluor albus, causis prædisponentibus sunt accensenda.

CAUSÆ OCCASIONALES duas in classes dividi possunt:

I. Priorem constituunt eæ, quæ simpliciter agunt.

i.

A.

a.

aa.

bb.

b.

aa.

bb.

cc.

da.

ee.

ff.

gg.

hh.

ii.

kk.

ll.

mm.

c.

aa.

bb.

d.

e.

f.

B.

a.

aa.

α.

β

b.

aa.

α.

β.

C.

a.

aa.

bb.

cc.

dd.

In systema Universum.

Circuitum sanguineum Augendo, viz.

Cibus potusque stimulans.

Cibus concoctu difficilis.

Liquores spirituoſi & fermentati.

Nifus corporis violenti.

Saltatio.

Cursus.

Saltus.

Equitatio &c., præſertim per vias ſalebrosas.

Rifus.

Tuffis.

Vomitus.

Sternutatio.

Singultus.

Prolapſio.

Nifus, inter alvum evacuandam, violenti.

Nimis ponderosa levata.

Quidam animi affectus.

Ira.

Lætitia ſubita vel effuſior.

Omnes morbi acuti matrem invadentes.

Idioſyncraſia, quantum odores certos ſpectat.

Calor.

Evacuationes naturales ſupprimendo.

Graviditas, quæ progignit.

Menſes obſtructos, unde oriuntur.

Plethora.

Hysteria & alia vitia nervosa.

Frigus, quod infert.

Perspirationem oppilatam, unde fluunt.

Plethora.

Morbi acuti.

Systema debilitando.

Quidam animi affectus.

Metus.

Mæſtitia.

Malacia vel appetitus enormes.

Timor ſubito incuſſus.

			<i>ee.</i>	Desperatio.
			<i>ff.</i>	Invidia.
			<i>gg.</i>	Anxietas.
		b.		Evacuationes nimiae.
			<i>aa.</i>	Dejectio alvi immodica.
			<i>bb.</i>	Fluxus urinæ justo major.
			<i>cc.</i>	Sudor digerens vel nimis copiosus.
		c		Theæ usus immodicus.
2.	A.			In uterum ipsum & partes illi vicinas.
		a.		Partes certas irritando.
				Quæ extra uterum effectus suos edunt.
			<i>aa.</i>	Ilichuriam inferentia.
			<i>bb.</i>	Calculi vesicæ urinariæ.
			<i>cc.</i>	Fæces induratae.
			<i>dd.</i>	Hæmorrhoides.
			<i>ee.</i>	Tenesmus.
			<i>ff.</i>	Vermes recti intestini.
			<i>gg.</i>	Contusiones.
			<i>hh.</i>	Vulnera.
			<i>ii.</i>	Vestis corpus nimis constringentes.
			<i>kk.</i>	Pelvis angustior.
		b		Quæ intra uterum effectus suos produ-
				cunt.
			<i>aa.</i>	Schirri.
			<i>bb.</i>	Polypi.
			<i>cc.</i>	Inflammationes.
			<i>dd.</i>	Affectus spasmodici.
	B.			Uterum ipsum nimis distendendo &
				irritando.
		a.		Fœtus ipse, qui noxas inferre potest.
			<i>aa.</i>	Numero.
			<i>bb.</i>	Magnitudine.
			<i>cc.</i>	Morbis.
			<i>dd.</i>	Motu violentiore.
			<i>ee.</i>	Positura.
			<i>ff.</i>	Morte.
		b.		Placenta, quæ
			<i>aa.</i>	Situ.
			<i>bb.</i>	Pondere.
			<i>cc.</i>	Mutando in Hydatides.
		c.		Funis umbilicalis, qui
			<i>aa.</i>	Brevitate nimia.
			<i>bb.</i>	Contorsione sua.
			<i>cc.</i>	Ruptura.
			<i>dd.</i>	Nodis.

II. Posteriorem constituunt eæ, quæ non per se, sed aliis jun- ctæ, agunt.			
1.	A.		Medicamenta acria,
	B.		Cathartica.
	C.		Diuretica calefacientia.
	D.		Emmenagoga.
2.		a.	Emetica, quæ vires exerunt
		b.	Systema debilitando.
			Uterum & partes vicinas stimulando.
			Ufus veneris frequens nimiusque. Oc- strumve venereum.
	A.		Systema juniversum & uterum ipsum stimulando.
	B.		Systema debilitando.

PROGNOSIS. Inter periculosissimos vero gravidarum morbos habetur fluor uterini sanguinis, inquit, idque jure, Boerhaavius celeberrimus; ut enim profluvia omnibus mulieribus multum, ita gravidis plurimum, nocent. Quo periculum a profluviis oriundum expressius sit & illustrius; quinque considerata viz. tempus graviditatis, quo invadunt; impetus, quo prorumpunt; copia sanguinis effusa; vires ægrotæ; violentia partus dolorum, qui adsunt, major minorve. De singulis ordine suo agetur.

1. De tempore graviditatis, quo invadunt. Quæ profluvia intra tres menses primos, quæve etiam intra quintum, invadunt, non tantum periculi, quantum ea, quæ serius prorumpunt, inferre consueverunt. Quinetiam profluvia, partu jam jam instante, periculi non multum habent; nisi, violentia externa admodum, accesserint, pelvisve sit male formata. Quo proprius ad partum mulier accesserit, eo magis, si menses ex toto nondum expleti sint, profluvia metuenda.

Quæ

Quæ igitur, a quinto mense ad medium usque nonum, occurrunt, periculi plurimum semper habent.

2. De impetu, quo prorumpunt. Hæmorrhagiæ uterinæ, pro copia sanguinis, tempore dato, effusi magis minusve sunt periculosæ: Mulieri, ex gr. plus noxæ inferet una sanguinis libra, spatio unius horæ, amissa, quam quatuor, diversis temporibus, intra spatium viginti quatuor, sensim & tardius effusæ. Hic enim, quod illic vix fieri posset, facultas ægrotam, quæ sanguinis jacturam quidem mirandam aliquando patietur, & nihilominus restituetur, per intervalla, reficiendi daretur. Quo celerior est sanguinis cursus, eo minus spatii auxilio adhibendo relinquatur, & plus periculi a morbo oriatur, necesse est.

3. De copia sanguinis effusi. Quo minor sanguinis, in hæmorrhagiis uterinis, jactura est, eo major cum matrem tum foetum incolumen servandi spes nobis affulget. Sin vero profluvium violentum diutius persistet, foetus, quo vita materna periculo eximi possit, manu educendus est.

4. De viribus ægrotæ. Si nec animus nec vires multum mulierem defecerint, & morbus Medicinæ parere cœperit spes eventus prosperi summa fovenda; contra, si ægra magis magisque debilis evadat, animumque despondeat, periculum illi magnum impendet.

5. De partus doloribus. Si dolores accedant, os uteri sit dilatatum, & omne partus expeditoris signum se manifestet, fausta prælagire licet. Contra, dolores si nulli debilesve tantum invadant, præsertim si do-

dolores, ante fatis violenti, languescant, & profluvium nihilominus eodem impetu pergat, eventus in dubio & incerto versatur.

Hic operæ pretium foret notare mulieres jacturam sanguinis stupendam aliquando perferre, & nihilominus ad sanitatem insperatam perducī: Ægrota igitur, licet symptomata gravissima urgeant, a medico nunquam destituenda.

RATIO MEDENDI.

Consilia autem hæmorthagias uterinas tollendi sunt

I.	Impetum sanguinis systematis universi & uteri ipsius minuire & compescere.	
	1.	Regimine antiphlogistico.
	A.	Diæta.
	B.	Laxantibus mitioribus.
	C.	Frigore modico.
	D.	Corporis animique quiete.
	2.	Sanguinis detractione.
	3.	Emeticis.
	4.	Sedantibus & refrigerantibus.
	A.	Acidis.
	B.	Salibus mediis.
	C.	Balneo tepido.
	D.	Anodynis.
	5.	Epispasticis.
	6.	Cucurbitulis siccis & frictionibus.
	7.	Ligaturis.
II.	Vasa uterina constringere.	
	1.	Astringentibus.
	A.	Interne sumptis.
	a.	Fossilibus.
	b.	Vegetabilibus.
	B.	Externe admotis.
	a.	Balneo frigido
	b.	Liquoribus in vaginam injectis.
	c.	Applicationibus frigidis.
	d.	Pessariis &c.
III.	Vires ægrotae sustentare.	
IV.	Fœtum extrahere.	

I. *IMPETUM SANGUINIS SYSTEMATIS UNIVER-
SI ET UTERI IPSIUS MINUERE
ET COMPESCERE.*

I. REGIMINE ANTIPHLOGISTICO.

A. DIÆTA. Hæc ex oleribus constet, refrigeret, concoctionem facile subeat, modice nutriat. Nihil acre, calefaciens, stimulansve conveniet. Proficiunt. fructus horæi, ut qui refrigerent, & vi laxante polleant. Potus sit aqua frigida, succo limonum, aurantiorum, aceto, vel, qui, reliquis longe præstat, spiritu vitrioli, acidula reddita. Cibus sæpius, at modice simul, sumendus.

Sin vero ægrota habitu corporeo laxa, & hæmorrhagiæ violentæ diuturnitate multum debilitata sit; diæta paulo plus nutriens adhibenda.

B. LAXANTIBUS MITIORIBUS. Ad profluvia tollenda non parum confert alvus mollis & laxa. Igitur si fæces induratae colon oppleant, necesse est, ut enematibus emollientibus, quibus nonnihil salis medii sit adjectum, foras eliminentur, & alvus postea, ope tamarindorum, magnesiæ albæ, &c. soluta perpetuo servetur. Cæterum, quod Celsus de argumento non absilimi dixerit, memoria nunquam concidat; „ fatius est
„ ejus

„ ejus rei causa cibos potionesque assumere, quæ si-
„ mul & alant & ventrem molliant.”

C. FRIGORE MODICO. Calor omnibus in hæmor-
rhagiis, humores rarefaciendo, ægrotis noxam inferre
consuevit; diligenter igitur & curiose vitandus. In
nullo corporis humani affectu magis, quam in hoc, pro-
ficiet Celsi consilium viz. „ In conclavi quam maxi-
„ mo æger cubare debet, quo multum & purum aërem
„ trahere possit.” Ægrotata igitur in cubiculo spatiofo
& perflatum aërium liberum accipiente, præsertim
æstate, habenda. Cubili duro potius quam molli uta-
tur, stragulis levioribus operta. Si syncope invadat,
fenestræ sunt recludendæ, quo aditus aëri frigidus quam
liberrimus concilietur.

D. CORPORIS ANIMIQUE QUIETE. Quam
primum ulla profluvii signa sese commonstrant, ne-
cessesse est, ut gravida ad lectulum se recipiat, & su-
pina jaceat; quod fluxum forsitan sanguinis ad uterum
aliquantulum compescet. Omnis corporis motus &
mentis perturbatio cavenda sunt, & ægrotans, cum
hoc tempore plerumque sit admodum terrefacta, in
spem diligenter & sæpius erigenda. Caput & humeri
cubantis, prout nonnulli commonuerunt, sublimiora,
quam corpus reliquum, quo sanguis ad uterum tardius
descendat, esse debent; at effectus posituræ hujusce-
modi boni, me judice, non satis incommoda exinde
oriunda pensarent.

2. SANGUINIS DETRACTIONE. Ad hanc medici

plerumque, at multis in exemplis perperam, decurrunt. Nam in mulieribus debilibus & habitu corporeo laxis, præsertim si violenta longave hæmorrhagia vires illis convulsæ sint, præsidium est admodum dubium, forsitan periculosum. Proficit tantum in hæmorrhagia incipiente, & ubi, ob habitum ægrotantis plethoricum & robustum, causa est, cur, ne morbus perstet vel augeatur, metuamus, vel ubi plethora atoniam progenit. Morbo fere venienti magis occurrit, quam illato medetur.

Quod quantitatem sanguinis detrahendam, & missionem ejusdem reiterandam, spectat; illud ex ægrotæ viribus pulsusque statu, hoc ab effectibus, quos sanguinis emissio prior ediderit, pendeat. Copiam vero modicam simul detrahere præstat; quoniam facile venam, si opus fuerit, rursus pertundere possumus.

3. EMETICIS. Hæc Robinsonius in hæmorrhagias uterinas non parum posse contendit; in sententiam vero contrariam non ire non possum, propterea quod vomitus mulieri profluvio hujuscemodi laboranti periculum summum inferret. Tartarus emeticus ad nauseam tantum provocandam adhibitus, ad superficiem determinando, forsitan proficeret.

4. SEDANTIBUS ET REFRIGERANTIBUS. Hæc, hæmorrhagia violenta, ad irritabilitatem systematis & motum cordis arteriarumque adauctum imminuendum necessaria evadunt.

A. ACIDIS. Quæ a fossilium tribu petuntur, ea callo-

lorem corporeum imminuunt. Huic autem consilio acidum vitriolicum, ex aqua frigida sumptum, quam optime respondet.

B. SALIBUS MEDIIS. Hi pro refrigerantibus diu sunt habiti; cæterum, licet eos virtute hujuscemodi præditos esse concedas, quæ copia illorum ingeri possit, tantula est, ut parum auxilii ab illis sperare queas. Nitrum, quod causa refrigerandi ab omnibus fere medicis adhibitum sit, propter nauseam & vomitum, quæ sæpius moveat, liberaliter datum forsan noceret. Nilominus vero, si hæmorrhagia febre stipetur, aliquantulum forsitan, corpore refrigerando, proficiet. Sales medios præcipue laxantium, quæ aliis in hæmorrhagiis profunt, partes agere verisimillimum est; at, exemplo in præsentī, summa cum cautela & talibus portiunculis solum, quales alvum modice solutam conservent, sunt assumendi. Tussis si adsit, nec acida nec neutralia conveniunt, utpote quæ ad illam exasperandam plurimum conferant; quod in casu hujuscemodi periculo magno ægrotam objectaret.

C. BALNEO TEPIDO. Hoc summis laudibus celebratum fuit. Manus aqua vinoque calidis laventur suadet Hoffmanus. Quoniam autem calor corporibus summis admotus molem humorum adauget & circuitus sanguinei celeritatem intendit, usum hujusce remedii non parum periculosum fore censerem. Necessè est insuper, ut quantitas aquæ, inter lavandum, per lymphatica in corporis interiora devecta, copia humorum augenda, noceat. Balneum vero tepidum, quod ex-

perimenta demonstrarunt, in hysteriis, ubi morbus a terrore subito incusso exortus est, prodesse consuevit.

D. ANODYNIS. Effectus horum sedantes tam plane omnibus innotuerunt, ut fusius de his dicere supervacaneum foret. Remedia sunt præcipua, in quibus aliquid tuto reponere queas; nam si non morbum ex toto tollunt, spatium tamen ad alia præsidia decurrendi tibi conciliant. Opium convenit, quodcumque hæmorrhagia violenta est, & dolore stipatur; cæterum, ubi profluvium modicum & absque doloribus est, nocet magis, quam prodest; quoniam alvi duritiam diathesinque phlogisticam, quæ semper in casibus hujusmodi cavenda, prognerare consuevit. Quo salutares effectus edat, necesse est ut dosi largiore detur; sic enim non tantum ægrotæ somnum conciliat, sed anxietatem animi & tristitiam tollit; quo nihil plus ad curationem feliciter absolvendam conferre possit. Quinetiam L. L., ad guttas quinquaginta vel sexaginta usque, enemati admistum in alvum tuto & commode immittitur.

Hyosciamus contra alias hæmorrhagias a Storke efficax esse narratur; cumque experientia eundem potestate anodyna & laxante præditum esse docuerit, in mala hujusmodi, ubi alvus astricta curiose vitanda, multum possit oportet. Si nimis purgat, opium cum illo confociandum.

5. EPISPASTICIS. Ex salutaribus effectibus quos alii in hæmorrhagiis edant, si illa judicares; commodi multum ab illis sperares. Vi relaxante & antispasmodica pollent; & igitur auxilii plurimum, in
hisce

hisce exemplis, ubi hæmorrhagia a diathesi phlogistica pendet, polliceri videntur. Ob stranguriam vero, quam facile moveant, hic omittenda sunt.

6. CUCURBITULIS SICCIS ET FRICTIONIBUS.

His, me iudice, ob stimulum, quem inferant, abstinere debemus.

7. LIGATURIS. Hæ venis, consilio, reditum sanguinis ad cor tardiozem reddendi, injectæ multum auxilii, si naturam illarum leviter tantum intuearis, promittere videntur; ast usus earum admodum incertus est, licet enim efficiant, ut copia sanguinis minor ad cor revehatur, in partibus tamen venarum infra ligaturam, & igitur in arteriis, a quibus eadem oriuntur, sanguis accumuletur necesse est; hinc fieri nequit, quin sanguis aortæ descendens, cui in femoris arteriis nunc obstitatur, ad uterum copia maiore determinetur. Sin vero omnino adhibeantur; in spatium breviusculum tantum venis injiciendæ, & protinus, accumulatione in arteriis incipiente, resolvendæ. Commodum denique a ligaturis sperandum nec difficultatem eas ita admovendi, ut arteriæ nulli compressioni subjiciantur, nec periculum a stimulo, quem inferant, oriundum, satis compensat.

II. *VASA UTERINA CON-
STRINGERE.*

I. *ASTRINGENTIBUS.* Cum dubitatio de modo, quo agant, non levis oriri possit; diversas auctorum, super hoc argumento, sententias breviter percurrere haud alienum esse videtur.

1. Quidam astringentia per vasa lactea absorberi & ad partem affectam protinus deferri contendunt. Hæc autem opinio, ob multas causas, quæ facile commemorari possent, est repudianda.

2. Alii conjiciunt actionem eorum primis viis contineri & inde cum reliquo, per nervos, systemate communicari.

3. Alii denique omnia hoc genus medicamenta vi sedante pollere, & ab hac actionem illorum ex toto pendere, sibi persuasum habent.

Si ratione prima alterave vires suas exerere ponas, ad hæmorrhagias coercendas, cum copia illorum idonea, nisi noxa systemati reliquo evidenter illata, ingeri nequeat, conferre possunt; si tertia, usum illorum ex toto supervacaneum reddet opium, cui potestas sedans plane sit insita, ut experimenta Alstonii & Whyttii clare demonstrant. Parum igitur profunt; licet aliquantulum, hæmorrhagia magna ex parte sublata, recursus morbi præcavere queant. Quocirca quidem consilium Celsi audiendum; "fatius est anceps auxilium experiri, quam nullum."

A. INTERNE SUMPTIS. Quæ hoc modo assumi possunt, fossilia sunt vel vegetabilias.

a. FOSSILIBUS. Ex his plurimum adhibentur alumen & acidum vitriolicum. Prius, sub forma pulveris styptici vel feri, uti vocatur, aluminosi, multum a Whyttio celeberrimo collaudatur. Posterius ex aqua frigida, vel aqua rosarum rubrarum, quam commodissime sumitur.

Præter hæc multa alia hujusce classis medicamenta summo in honore sunt apud Auctores, & contra hæmorrhagias diversas profecisse narrantur; qualia sunt ex chalybe præparata, velut sal Martis, tinct. Mart. Mynsich.; ex plumbo, ut tinctura antiphthifica, quæ hoc in exemplo adhibita fuerit; vitriolum album, bolus armena, lapis hæmatites.

Si hæc in usum revocares, opium cum illis conjungere haud alienum foret. Pulvis Wedelii absorbens, qui hæmorrhagias violentas efficaciter coercere putatur, ex opio & sale Martis conflatur.

b. VEGETABILIBUS. Ex his præcipua sunt cortex peruvianus, & tinctura rosarum rubrarum. Quod ad priorem attinet, morbo recidivo, ubi a laxitate & debilitate systematis universa originem sibi deduxit, magis occurrit, quam violentiam ejus illati compescit. Si hæmorrhagia statim temporibus invadat, & febre stipetur, prodesse potest, cæterum necesse est, ut cum cautela corporibus in plenis adhibeatur. Posteriores, quolibet morbi tempore, tuto dabis.

Cætera hoc genus medicamenta sunt terra japonica, sanguis draconis &c., quæ nihil fere prodesse consue-
runt. Alvus, inter astringentia adhibenda, semper
aliquo laxante mitiore resoluta servetur.

B. EXTERNE ADMOTIS. Quæ hoc modo ap-
plicari possunt, satis sunt numerosa, parum vero in
auxilium morbi prompta; paucula tamen de singulis
dicenda.

a. BALNEO FRIGIDO. Hoc a plerisque repu-
diatur, quod vasa cutanea constringit, & sanguinem
ad interiora determinat; cum vero sanguinem conden-
set, molemque ejusdem imminuat, nihil ab illo timen-
dum: Immo multorum experientia pediluvium frigi-
dum non raro profuisse testatur.

b. LIQUORIBUS IN VAGINAM INJECTIS.

Hi nonnihil forsitan proderint. Decocta ex cor-
tice peruviano & querno, aqua aluminosa Bateana,
vel infuso colcoth. vitriol. sæpius adhibita sunt; cum
vero frigore solo, quo sint prædita, agant, oportet
ut aqua frigida eidem consilio respondeat. Acetum
forsitan aut sal ammoniacum aquæ admiscere, cum
utrumque haud dubie frigus intendat, haud alienum
foret.

c. APPLICATIONIBUS FRIGIDIS. Panni,
in Acetum & aquam immersi, & lumbis, abdomini
& naturalibus admoti, in auxilium profluviorum sunt
prompti. Applicationes vero frigidæ & injectiones
sæpius reiterandæ; ex frigore enim solo virtus illa-
rum universa pendet. Si signa inflammationis adsint,
illis abstinemus oportet.

d. PESSARIIS &c. Hæc, linum convolutum, vel linamenta, in aliquo liquore astringente intincta, in vaginam insinuari consuerunt. Cum vero nobiscum reputamus, nulla pessaria vasa rupta & sanguinem effundentia contingere posse, & inflammationem facillime movere; quidni usum eorum ex toto repudiamus? Porro irritatio eorum continua hæmorrhagiam potius auget quam imminuit.

III. *VIRES ÆGROTÆ SUSTENTARE.*

Si hoc rite præstare velimus, haudquaquam ad cardiaca, quod moris nimis multorum est, confugiemus; hæc enim, per vires suas calefacientes & stimulant, hisce naturæ sapientis consiliis, quibus pro salute muliebri propugnet, obviam eunt. His adhibitis, nec sanguis coïre, nec vasa sese contrahere licet ex hoc tantopere pendeat vita ægrotæ possunt. Si profluvium diu & violenter duraverit, quæ vasa vacua replent, qualia sunt, jusculum ex carne vitulina, absque vero sale aut condimento, paratum &c., frigida, sæpius, assumenda. Ad Enemata quoque hujusce generis nutrientia decurrere licet. Quo salutare hujusce curationis effectus rite perspectos habeas, casum pueri hæmorrhagia laborantis in Lowero de corde cap. 22. p. 63. videre est. Cæterum si ad extrema fere jam ventum sit, infusum Cort. Peruv. & Cinnam. ex vino, claret vulgo vocato, adhibendum; præsidium tamen prin-

ceps a jussulis nutrientibus, ut supra comprehensum, petendum. Si animi deliquia diutius mancant, sæpiusve redeant; tempora aqua frigida fovenda, nares aliquo odore grato, velut sp. rorismarin. vel sp. sal. C. C. stimulantæ, regio ventriculi linimento ex ol. Amyg. ʒiſſ. - sp. volat. aromat. ʒiij. confecto inungenda, & dein panno laneo curiose tegenda.

I V. F O E T U M E X T R A- H E R E.

Nullum manuum auxilium, nisi mense quinto elapso, desideratur; nam ante id tempus natura per se omnia agit, & præterea uterus adeo contractus est, ut manum in se recipere non posset, quin tantam vim adhiberes, quanta noxam lethalem, inflammatione movenda, forsan inferret. Quando vero operationem hujuscemodi instituere conveniat; ex impetu profluvii majore vel minore, recurſu ejusdem frequenti, viribus ægrotæ, & medicamentis jam incassum tentatis, discere poteris. Medicus igitur sagax, omnibus rebus circumstantibus rite perpensis, occasionem ad manuum auxilium decurrendi justam, in mulieribus diversis diversam, arripiat necesse est. Hoc tantum expertus affirmo, paucissimis profluvio laborantibus, ex fœtu citius educto, compluribus vero, ex operatione serius instituta, noceri.

Quocunque tempore graviditatis profluvia violenta sese ostendunt, nihil ægrotæ optabilius contingere potest,

est, quam ut partus dolores protinus accedant. Dolores si vel debiles, vel nulli omnino sunt, conamina naturæ juvanda. Cum dolores languescunt, aliquo stimulo sunt excitandi. Hoc optime præstat manus in vaginam immissa; quod si non sufficiat, membranæ rumpendæ, uterus enim, humoribus evacuatis, se fortius contrahet, & foetum forsan expellet. Si dolores nihilominus foetui expellendo sint impares; manus in vaginam rursus immitenda, foetus, capite sursum pulso, vertendus, & pedibus apprehensis, educendus. In hisce vero exemplis, ubi nulli omnino dolores adsunt; partes, manu immissa, leniter dilatandæ, membranæ rumpendæ, liquoribus tamen reservatis, quo foetus facilius invertatur, & dein, ut prius, educatur. Hoc vero memoria nunquam concedat, foetum, jam versum, non statim educendum esse, sed spatium temporis idoneum utero, quo sese contrahat, concedendum; quod hisce animi deliquiis, quæ adeo periculosa esse soleant, efficaciter obviam ibit. Quod ad placentam attinet, vim nullam ad eam extrahendam adhibeas, si enim non facile educere possis, naturæ conaminibus expellendam relinquant.

Si mulier menses suos expleverit, & caput foetus in pelvem profunde descenderit, & ibi, vel propter suum vel pelvis vitium, hæserit; ad forcipes, & his nihil proficientibus, ad instrumentum crotchet anglie appellatum, decurramus oportet.

PROPHYLAXIS. De hac paucula adhuc dicenda supersunt; cum vero causas profluviorum universas & morbos plerosque, quibus prægnantes objiciantur,

jam plenius executi sumus, hanc partem opusculi nostri limitibus angustioribus circumscribendam putavimus.

Quo abortus præcaveatur, duo potissimum sunt attendenda, tensio & laxitas nimia. Cum prior plethoram pro causa principe habeat; huic, victus ratione, exercitatione, scalpello, potiusve usus fonticulorum vel setaceorum, quoniam evacuationem magis constantem edunt, & crebram sanguinis missionem, quæ plethoram potius adaugeat quam imminuat, minus necessariam reddunt, occurrendum est. De cæteris hæc protulisse sufficiat; quod vero sanguinis missionem spectat, pretium foret notare, nunquam iis temporibus, quibus menstrua provenire consueverint, causa profluvium arcendi, concelebrandam esse; utero enim, tunc temporis, præter solitum, sanguine repleto, metus est, ne venæ sectio talem illi contractionem induceret, qualis abortum inferre posset. Quinetiam venas, hoc tempore pertundere, menstrua in defuetudinem abire non patitur; quod mulierem summum in periculum forsan adducet. Sanguinem, circiter duas hebdomadas, ante tempus mensium consuetum, tutissime detrahes.

Si laxitas in culpa sit; ei, evacuationibus tamen idoneis rite prius adhibitis, occurrunt, diæta corroborans, usus vini modicus, exercitatio, balneum frigidum, cortex Peruvianus, Aër frigidus, aquæ chalybeatæ. Hæc remedia protinus a partu eliso optime adhibentur; sic enim effectus suos, ante proximam graviditatem, plenius edent.

Quæ mulieres, absque causa evidente, abortant, quibusve partus, temporibus statim, eliditur, illis quies in lecto continua, per totum graviditatis decursum, saltemve donec tempus, quo abortum facere solitæ sint, præterierit, aut fætus indicia vitæ monstraverit, diligenter injungenda.

Prægnans denique ab omni mentis tristitia corporisque dolore, quantum fieri possit, immunis vitam agat, & causas hæmorrhagiæ uterinæ prius enumeratas caute refugiat.

H. C O N V U L S I O N E S.

Morbus nullus prægnantes occupat, in quo tantum medicus, quantum in hoc, partes inertis & ignavi spectatoris agere cogatur; siquidem theoria ejus & curatio ex æquo difficiles sunt. Historiam tamen ejus breviusculam tradere, & remedia quibus medentes eundem depellere sæpe frustra, proh dolor! conati sint, leviter percurrere mecum decrevi.

HISTORIA MORBI. Convulsiones plerumque antecedunt, pulsus arteriarum celer, lumborum capitisque dolores, oculorum caligo, nausea, vomitus; nonnunquam repente, nullo signo præeunte, invadunt. Mulieres, præsertim hystericas, quæ uterum non prius gesserunt, & parturientes magis, quam alias, infestant.

PROGNOSIS. Hæc ab hisce sequentibus est deducenda:

a. A paroxysmi duratione & frequenti ejusdem recurso. Si paroxysmus diutius torqueat, & alter mox
su-

fubeat, mors haud dubie appropinquat, ultima linea rerum.

b. A tempore, per quod ægrota, postquam paroxysmus decessit, sensibus orbata manet. Cum paroxysmum status insensibilitatis excipit, diutiusque perstat, gravissima præfagire licet.

c. A. statu pulsus. Pulsus arteriarum, si celer, paroxysmo finito, sit, eventum morbi non parum esse timendum indicat.

d. Ab ægrota paroxysmis prius assueta, vel penitus insueta. Convulsiones mulieri, quæ uterum non gerens illis nunquam correpta fuerit, fere semper exitio sunt; quæ vero illis jam diu assueverit, ei non periculi multum intentant.

e. A tempore graviditatis, quo invadant. Quo magis graviditate mulier provecta fuerit, nisi mensem nonum propemodum expleverit, eo plus periculi illi impendet.

f. A præsentibus vel absentibus doloribus. Cum convulsiones a partu oriuntur, nihil fere timendum; quoniam, foetu excluso, plerumque decedunt.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES. Habitus corporeus mobilis & laxus, magna systematis irritabilitas, labes hæreditaria, viam convulsionibus sternunt.

CAUSÆ OCCASIONALES. Hæ plerumque investigatu difficiles. Morbi sedes modo in cerebro, modo in ventriculo uterove, esse videtur. Cum ab affectibus cerebri ortum ducit, idiopathicus est; cum a vitio aliarum partium, symptomaticus.

1. IDIOPATHICUS. Hoc in exemplo, morbus ab aliquo cerebri ipsius sensoriive communis affectu morbofo, qui nos penitus lateat, proficiscitur.

2. SYMPTOMATICUS. Hujus causæ sunt non tantum variæ, sed perquam obscuræ; nec modus, quo agant, tenebris minus involvitur. Quæ vero sequuntur, principes sunt:

a. Plethora Universa vel topica. Posterior ab utero gravido arterias iliacas comprimente, ideoque majorem sanguinis ad caput copiam determinante, pendere potest.

b. Inanitio.

c. Pathemata animi violenta, præsertim timor.

d. Stimulus utero a foetu illatus.

e. Urina, utero gravido cervicem vesicæ prementes, retenta.

f. Acræ ventriculum & intestina stimulantia & irritantia.

METHODUS MEDENDI.

Cum causa hujusce morbi proxima nos omnino fugiat, unum tantum medendi consilium in medium proferre possumus, viz. Causas occasionales removere.

a. PLETHORAM UNIVERSAM VEL TOPICAM. Missio sanguinis generalis & topica, ususque laxantium potissimum, huic consilio respondent. Cum

pulsus est plenus, durus & frequens, sanguis non parce detrahendus; hoc enim si levamen non adferret, ad quod præsidium deinde confugas oportebit, ignoro. Si venæsectio generalis symptomata non leniat, hirudines temporibus admovendæ, arteriæ eorundem pertundendæ, & scarificatio occipitis tentanda, præsertim si plethoram capitis topicam adesse suspicemur.

Quinetiam laxantia multum profunt, utpote quæ humores a capite derivent. Optima sunt sales medii. Cum ægrotata deglutiendi facultatem amisit, enemata ex his composita adhibenda. Opiata vero, si sopor ægrotam obruat, si caput illi multum afficiatur, si oculi sanguine suffusi promineant, si delirium magnum aut febris adsit, quam caute defugienda.

Dolor tamen & pervigilium graviter urgentia opium reposcent, sanguine prius detracto & evacuationibus aliis rite adhibitis.

Hauftus salini & nitrum, si febris adsit, sæpe proficiunt. Sit cibus, in aliquantulum temporis post paroxysmum, quo morbo recidivo occurrere possis, levis & parcus. Consilio eidem fonticuli vel setacea respondent.

b. INANITIONEM. Hoc in exemplo majus, quam priore, periculum oritur, nam vasa deplere, quam replere, multo facilius. Præsidium optimum præstant fluida nutrientia, sicut juscula modice & sæpe data, vel enemata ex iisdem in alvum frequenter immissa.

missa. Cardiaca cum opio, &, ubi symptomata magnæ debilitatis se manifestant, stimulantia, qualia epispastica, sinapismi, frictiones, &c, magnopere proficiunt.

c. **PATHEMATA ANIMI VIOLENTA.** Convulsionibus ab hoc fonte oriundis optime occurrunt, sanguinis missio, usus opii liberalis, balneum calidum, &, ubi non est, fons extremis admotus, quippe quæ virtute antispasmodica notabili polleant. Æthera & moschum auctores nonnulli laudarunt; prior levamen breviusculum adfert, posterior, si genuinus & ab omni vitio vacuus parari posset, effectus, prout opinor, felicissimos ederet, dosi satis magna datus. Epispastica, si coma jam accesserit, morbum aliquando levare consueverunt. Omnibus in casibus, ubi antispasmodica indicantur, & ægrota devorare nequit, ad enemata ex fluidis nutrientibus parata confugiendum.

d. **STIMULUM UTERO AFOETU ILLATUM.** Hunc anodyna plerumque tollunt. Quo bonos suos effectus certius edant, copiose sumenda.

Extractio fœtus sæpe solum remedium. Hanc autem nunquam aggrediendam, nisi convulsionibus ex doloribus pendeant, meminerimus; igitur si accesserint dolores & os uteri sit dilatatum, fœtus, uti supra monuimus, absque mora, in casibus hujusmodi semper periculosa, vertendus ac educendus.

e. **URINAM RETENTAM.** Quænam remedia huic malo sint accommodissima, ea jam dicta.

f. **ACRIA VENTRICULUM ET INTESTINA STI-**

MULANTIA ET IRRITANTIA. Convulsiones ab his ortum ducentes emetica & laxantia potissimum requiruntur. Cæterum plerisque in casibus venæsectio usum emeticorum, ne nimia ad caput determinatio fiat, antecedere debet. Cum emetica vel laxantia data effectus suos ad plenum ediderint, anodynum præscribere conveniet.

Si vermes in canali alimentario delitescere suspicio, Anthelmintica sunt adhibenda.

Si convulsiones a nullis ex causis supra comprehensis proficiuntur, & est, cur ab affectu cerebri morbo oriri putemus, ad tonica, velut corticem Peruvianum, Valerianam Sylv., & forsitan flores Zinci, quos Gaubius jure summo celeberrimus in morbos convulsivos multum posse nuper compertus sit, confugere licet.

Hæc de morbis gravidarum, & remediis ad eosdem depellendos accommodatissimis enarrasse sufficiat.

— „ Si quid novisti rectius istis,
„ Candidus imperti, si non, his utere mecum. ”

HOR. —

Prius necesse est, quam hanc dissertationem ad finem perducam, ut multis Edinensium, qui in me studio medicinæ operam navantem beneficia quam plurima, per quadriennium totum superius, conferenda benigni curarint, grates sincere persolvam. In his est, senex ille venerabilis, DR. RUTHERFORD olim medicinæ in Academia Edinensi Professor illustrissimus, cujus
ami-

amicitia in me meosque semper talis fuerit, qualis e memoria mihi nunquam excidere queat. Gratia quoque reliquis ejusdem Academiae professoribus, in primis DR. YOUNG artis obstetriciae Professori, cujus praelectionibus publicis consiliisque privatis tot & tanta debeam, necnon CULLENO, MONROIO & BLACK viris Doctissimis, habendae. Absit, ut silentio praeteream GREGORIUM laude summa dignissimum. Quaecunque virum bonum doctumve constituunt, iis ornatus, omnibus carus acceptusque vixit, & fato, proh dolor! immaturo & acerbo praereptus desiderium sui maximum apud omnes reliquit.

Denique non mihi congratulari non possum, quod, vobis, PROFESSORES LUGDUNO - BATAVI, omnibus doctrinae laudibus meritissimo florentes, annuentibus, in eadem ACADEMIA CELEBERRIMA in qua olim PATER mihi carissimus, BOERHAAVII immortalis Alumnus, arte Hippocratica sit imbutus, quam postea tanta cum laude sua & salute aliorum exercuerit, ipse quoque ad summos medicinae honores sine eVectus.

F I N I S.

T H E S E S.

I

In hæmorrhagiis uterinis gravidis occurrentibus, venæ sectione rarissime uti debeamus, nisi certiores facti sumus a Plethora vel spasmò ortum ducunt.

II.

In omnibus gravidarum profluviiis, absenti Diathesi Phlogistica, opium optimo cum fructu adhibetur.

III.

Emeticorum usus, a multis auctoribus in gestationis decursu culpatur, tamen ubi nulla symptomata, præsentiam Plethoræ indicantia, adsunt, illis tuto & cum fructu uti possumus.

IV.

Sub quibuslibet graviditatis stadiis, quando venæ sectio indicatur, tuto præscribi potest.